

s.á., en með 32% ársvöxtum frá þeim degi til 21. desember s.á., en með 25% ársvöxtum frá þeim degi til 21. janúar 1984, en með 19% ársvöxtum frá þeim degi til 12. apríl 1984, en síðan með hæstu innláns-
vöxtum eins og þeir verða ákveðnir á hverjum tíma frá þeim degi til greiðsludags og kr. 37.000,00 í málskostnað, allt innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Föstudaginn 4. júlí 1986.

Nr. 10/1986. **Almennar Tryggingar h/f**

gegn

**H/f Eimskipafélagi Íslands og
Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH & Co. -
Erste Beteiligungs KG.**

Kærumál. Ómerking. Heimvísun. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús Thoroddsen, Bjarni K. Bjarnason og Guðmundur Jónsson.

Sóknaraðili hefur með heimild í b-lið 1. tl. 1. mgr. 21. gr. laga nr. 75/1973 skotið hinum kærða frávísunardómi til Hæstaréttar með kæru 7. janúar 1986, er barst Hæstarétti 15. s.m. Verður við það að miða, að sóknaraðili hafi fengið vitneskju um dóminn 2. janúar 1986.

Sóknaraðili krefst þess, að hinum kærða frávísunardómi verði hrundið og lagt verði fyrir héraðsdóm að leggja efnisdóm á málið. Sóknaraðili krefst kærumálskostnaðar.

Varnaraðilinn H/f Eimskipafélag Íslands krefst staðfestingar hins kærða dóms og kærumálskostnaðar.

Varnaraðilinn Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH & Co. - Erste Beteiligungs KG krefst staðfestingar hins kærða dóms og kærumálskostnaðar.

Með skírskotun til forsendna hins kærða dóms ber að staðfesta þann þátt hans, er fjallar um málsóknina gegn H/f Eimskipafélagi Íslands.

Fallast ber á það með héraðsdómi, að grundvöllur réttarstöðu váttrygðs sem farmskírteinishafa gagnvart eigendum skipsins, þ.e. Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH & Co. - Erste Beteiligungs KG, sé farmskírteinið, sem gefið var út í Amsterdam 26. október 1983. Í 2. gr. skilmála þess eru skýr ákvæði um, að deilumál skuli útkljáð á Íslandi að íslenskum lögum. Hið þýska fyrirtæki verður því að lúta íslenskri lögsögu í máli þessu, er Almennar Tryggingar h/f, réttartaki váttrygðs, hefur höfðað.

Í niðurlagi hinnar þýsku þýðingar á stefnunni er firmanu Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH & Co. - Erste Beteiligungs KG stefnt. Í bréfi ræðismanns Íslands í Hamborg, dags. 29. október 1984, til forseta landsréttar í Itzehoe er þess óskað, að stefnan sé birt fyrir því fyrirtæki og það var gert 31. s.m. Málið var þingfest á bæjarþingi Reykjavíkur hinn 10. janúar 1985. Í greinargerð, sem lögmaður stefnanda lagði þá fram, er málsókninni eingöngu beint gegn H/f Eimskipafélagi Íslands og ofangreindu fyrirtæki, sem hefur látið sækja þing og haldið uppi vörnum. Af þessum sökum á ósamræmið á milli hins íslenska frumrits stefnunnar og hinnar þýsku þýðingar hennar eigi að leiða til frávísunar á máli þessu gegn hinu þýska firma Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH & Co. - Erste Beteiligungs KG, eiganda m/s Kampen.

Ber því að fella hinn kærða frávísunardóm úr gildi að því er margnefnt firma varðar og vísa þeim þætti málsins heim í hérað til efnismeðferðar og dómsálagningar að nýju.

Rétt þykir að kærumálskostnaður falli niður.

D ó m s o r ð:

Hinn kærði dómur á að vera óraskaður að því er varðar H/f Eimskipafélag Íslands, en sá þáttur frávísunardómsins er lýtur að Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH & Co. - Erste Beteiligungs KG er úr gildi felldur og honum vísað heim í hérað til efnismeðferðar og dómsálagningar að nýju.

Kærumálskostnaður fellur niður.

Sératkvæði

Guðmundar Jónssonar hæstaréttardómara.

Ágreiningslaust er að firmað Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH & Co - Erste Beteiligungs KG hafi verið eigandi ms. Kampen.

Mál þetta er höfðað með réttarstefnu útgefinni 17. október 1984 á hendur H/f Eimskipafélagi Íslands og Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH & Co. Í þýðingu stefnunnar á þýsku var nafni annars hinna stefndu breytt í fyrirkalli stefnunnar þannig að auk Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH & Co. kom nú Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH & Co. - Erste Beteiligungs KG. Í greinargerð sóknaraðila í héraði var ekki fjallað um þessa breytingu. Við þingfestingu málsins var mætt af hálfu Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH & Co. Af hálfu firmans var krafist frávísunar málsins. Einnig var krafist frávísunar málsins af hálfu H/f Eimskipafélags Íslands. Fór fram munnlegur málflutningur um frávísunarkröfuna. Héraðsdómari endurupptók málið til að veita lögmonnum aðila kost á að skýra aðild að málinu. Kom þá fram að lögmaður sóknaraðila taldi kröfum málsins beint að Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH & Co. - Erste Beteiligungs KG.

Kröfur sóknaraðila beindust í upphafi að firmanu Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH & Co og var það fyrst er málið hafði verið endurupptekið að loknum munnlegum málflutningi um frávísunarkröfu að sóknaraðili beindi kröfum sínum að Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH & Co. - Erste Beteiligungs KG.

Ég tel málinu hafa verið beint að röngum aðila í upphafi og hafi tilraun til að bæta úr þeim ágalla í samræmi við ákvæði laga nr. 85/1936 fyrst hafa verið gerð við endurupptöku málsins, enda tel ég breytingu á nafni varnaraðila við þýðingu stefnunnar á þýsku engu breyta hér um. Jafnvel þótt talið yrði að með yfirlýsingu sinni hafi lögmaður sá sem með málið fór af hálfu Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH & Co samþykkt að mæta óstefndur af hálfu Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH & Co - Erste Beteiligungs KG. Þá tel ég málatilbúnaði sóknaraðila hafa verið svo áfátt í upphafi á hendur þessum aðila að rétt hafi verið að vísa málinu frá héraðsdómi að því er hann varðaði. Ég tel að staðfesta beri niðurstöðu héraðsdómsins að því er varðar H/f Eimskipafélag Íslands.

Samkvæmt þessu tel ég að staðfesta beri héraðsdóminn en kærumálskostnaður falli niður.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 20. desember 1985.

Mál þetta var tekið til úrskurðar eða dóms að loknum munnlegum málflutningi um frávísunarkröfu hinn 25. nóvember sl., endurupptekið, flutt og dómtekið á ný hinn 17. þ.m.

Stefnandi er Almennar Tryggingar hf., Síðumúla 39, Reykjavík, nnr. 0267-3363.

Stefna var birt stefnda Hf. Eimskipafélagi Íslands Pósthússtræti 2, Reykjavík, nnr. 1794-9298, hinn 26. október 1984.

Stefna var gefin út á hendur firmanu Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH, Stettinstrasse 28-30, 2000 Wedel, Vestur-Þýskalandi, sem er einn eigenda félagsins Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH Erste Beteiligungs KG, en stefnan var ekki birt fyrir firmanu. Firmað hefur látið sækja þing í málinu, óstefnt.

Stefna var birt stefnda Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH Erste Beteiligungs KG, Stettinstrasse 28-30, Wedel, Vestur-Þýskalandi, hinn 31. október 1984. Hann hefur ekki látið sækja þing í málinu fyrir en við yfirlýsingu lögmans Schulauer Schiffahrts-Ges. mbH í þinghaldi 17. þ.m., að teldist Schulauer Schiffahrts-Ges. mbH Erste Beteiligungs KG stefnt í málið sem varnaðila þá mæti hann einnig af hálfu þess firma og hafi uppi sömu kröfur og hafðar séu uppi af hálfu Schulauer Schiffahrts - Ges. mbH.

Dómkröfur stefnanda eru að stefndu Hf. Eimskipafélag Íslands og Schulauer Schiffahrts - Ges. mbH Erste Beteiligungs KG verði in solidum dæmdir til að endurgreiða skaðabætur sem stefnandi hafi greitt Sementsverksmiðju ríkisins á Akranesi vegna þess að farmur af kolum, sem tryggður hafi verið hjá stefnanda, hafi farist með skipinu M.S. Kampen undan suðurströnd Íslands 1. nóvember 1983, að fjárhæð isl. kr. 8.770.092,00 auk 26% ársvaxta af kr. 7.320.903,00 frá 15. nóvember 1983 til 23. nóvember s.á., og af kr. 8.770.092,00 frá þeim degi til greiðsludags, auk málskostnaðar skv. taxa LMFÍ, þar með talinn allur kostnaður við sjópróf og lögfræðilega aðstoð við stefnanda í Þýskalandi.

Stefndu krefjast frávísunar málsins, en til vara sýknu af kröfum stefnanda, og til þrautavara lækkunar, auk málskostnaðar.

Frávísunarkröfur sínar byggja stefndu á því að Hf. Eimskipafélag Íslands hafi gert ferðbundinn farmsamning við Sementsverksmiðju ríkisins hinn 2. febrúar 1983 um flutning á kolum til Grundartanga frá þremur tilteknum höfnum. Í samningi þessum hafi verið gert ráð fyrir því, að kolin yrðu flutt að hluta með eigin skipum félagsins, en félaginu hafi ennfremur verið

heimilt að taka önnur skip á leigu til þessara flutninga. Félagið hafi gert tímabundinn farmsamning 31. ágúst 1983 við Schulz & Clemmensen Schulauer Befrachtungskontor um flutning á kolum með M.S. Kampen. Viðskipti Hf. Eimskipafélagsins og Sementsverksmiðjunnar hafi alfarið farið eftir „skipsleigusamningnum“ frá 2.2. 1983, sem hafi verið mjög ýtarlegur um viðskipti aðilja, og stefnandi máls þessa leiði rétt sinn frá Sementsverksmiðjunni. Í 26. gr. samningsins frá 2. febrúar 1983, sem lagður hafi verið fram á dskj. nr. 4, segi að allar deilur skuli leysa fyrir gerðardómi í London. Samkvæmt þessu sé ljóst, að Hf. Eimskipafélagið og Sementsverksmiðjan höfðu samið sig undan lögsögu íslenskra dómstóla um ágreiningsmál út af samningi þeirra og ákveðið að þau skyldu lögð í gerð í London. Stefnandi sé bundinn af þessum samningi og geti því ekki sótt mál sitt hér fyrir bæjarþinginu og beri því að vísa því frá dómi. Farmbréfið, sem gefið hafi verið út 26. október 1983 í Amsterdam um farm þann sem farist hafi með skipinu, beri einungis að skaða sem kvittun fyrir móttöku farmsins, og ákvæði 2. gr. þess um varnarþing á Íslandi hljóti að víkja fyrir gagnstæðum ákvæðum samningsins.

Stefndu leggja áherslu á það, að stefnandi hafi öðlast sama rétt og váttrygðði, þ.e. Sementsverksmiðjan hafi átt en ekki meiri rétt, enda sé viðurkennt að stefnandi hafi greitt váttryggingarbætur og þar með fengið fram-seldan rétt váttrygðs. Þetta komi skýrt fram í 25. gr. váttryggingasaminga-laga og túlkun stefnanda um að hann hafi öðlast „sjálfstæðan rétt að endurkröfumálinu og sé því ekki bundinn af samkomulagi sem farmsendandi og stefndu kunni að hafa gert með sér um aðra meðferð ágreiningsmála“ sé því beinlínis röng. Öll ákvæði samnings aðila, sem byggja rétt sinn í þessu máli, séu að finna í samningnum á dskj. nr. 4, og kvittun fyrir móttöku farmsins á dskj. 5 breyti ekki ákvæðum samningsins. Stefnandi sé jafnbundinn af samningi og aðilar hans, og þess vegna hafi hann átt að fara fyrir hinn samningsbundna gerðardóm í London, eins og þeir.

Lagarök fyrir frávísunarkröfunni séu í 66. - 68. gr. laga um meðferð einkamála í héraði og dómum Hæstaréttar, studd skýringum fræðimanna. Samið hafi verið með ýtarlegum ákvæðum að leggja ágreiningsmál vegna siglinga með farminn í gerðardóm í London. Málið hafi því verið undanþegið lögsögu dómstóla hér á landi með sérstakri heimild, og vísi dómarrinn því frá skv. 66. gr. eml. Fræðimenn hafi verið sammála um að samningur um gerðardóm falli hér undir. Elsti dómur Hæstaréttar um þetta sé frá 1926, þar sem gerðardómsákvæði í húsbýggingarsamingi um Túngötu 5 hafi verið talið fortakslaust og varðaði frávísun, og síðan hafi allmargir dómarr fallið í sömu átt.

Þá rísi hin spurningin, hvort farmskírteinið, sem út hafi verið gefið í Amsterdam 26. október 1983, breyti þessu gerðardómsákvæði, þar sem það

sé á stöðluðu formi Hf. Eimskipafélagsins og í gr. 2 segi að hverja deilu sem rísi út af farmskírteininu beri að úrskurða á Íslandi samkvæmt íslenskum lögum. Stefndu bendi á, að farmskírteini þetta hafi einungis átt að vera kvittun fyrir móttöku farmsins og hafi aldrei átt að vera annað, og þess vegna geti ákvæði þess ekki breytt samningi aðila. Algengt sé að litið sé á að farmskírteini teljist einungis kvittun, eins og í þessu tilviki, og skoðanir fræðimanna séu þá á einn veg, að þegar handhafi farmskírteinis og farmsamnings sé sami aðili þá skuli farið eftir farmsamningi, nema beinlínis hafi verið ætlast til af aðilum að gagnstæð ákvæði í farmskírteini skuli ganga fyrir. Það hafi alls ekki verið um að ræða í máli þessu, heldur hafi farmskírteinið verið gefið út og meðhöndlað einungis sem kvittun fyrir móttöku farmsins, sem í engu ætti að breyta gerðum farmsamningi aðila.

Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH bendir auk þess á, að hann sé einn eigenda félagsins Messrs Schulauer Schiffahrtsgesellschaft mbH & Co. - Erste Beteiligungs - KG., en það félag hafi átt og gert út skipið M.S. Kampen. Eiganda skipsins sé ekki stefnt í máli þessu, en hann, sem einn eigenda í útgerðarfélagi skipsins, sé ekki í neinu samningsréttarlegu sambandi við stefnanda máls þessa. Jafnvel þótt hann teldist vera það í gegnum eignaraðild sína hafi hann í hvorugu tilvikinu samið sig undir að þurfa að þola dóm á Íslandi vegna máls þessa. Þar sem alþjóðasamningar um þetta efni séu ekki í gildi milli Vestur-Þýskalands og Íslands beri þegar að vísa málinu frá dómi gagnvart honum. — Telji dómurinn nú, þrátt fyrir misræmi á milli upphaflegrar gerðar íslensku stefnunnar og þýskrar þýðingar á henni og galla á stefnubirtingu í Þýskalandi í framhaldi af því, að Schulauer Schiffahrts - Ges. mbH Erste Beteiligungs KG sé stefnt í máli þessu, þá geri hann sömu kröfur og fyrrgreindur eignaraðili að félaginu og haldi fram sömu málsástæðum fyrir frávísunarkröfu. Hann bendi á til viðbótar, að það hljóti að varða frávísun, að stefna sé ekki svo úr garði gerð að hún uppfylli kröfur laga nr. 85/1936 um skýrleika.

Stefnandi krefst þess að frávísunarkröfum stefndu verði hrundið og að honum verði tildæmdur málskostnaður í þessum þætti málsins. Hann bendir á að enda þótt dskj. nr. 4 sé farmsamningur þá dugi hann ekki til flutnings á vöru skv. íslenskum lögum. Farmskírteini hafi þurft að koma til viðbótar, og stefndi Hf. Eimskipafélag hafi sjálfur valið þetta skírteini á dskj. nr. 5 með þeim skilmálum sem í því eru. Dómskjal nr. 5 sé annað og meira en kvittun fyrir móttöku farmsins, það sé farmskírteini sem bindi eiganda skipsins með undirskrift „For the master“, en eigandi skipsins komi ekki sem aðili að farmsamningnum á dskj. nr. 4. Stefnandi leggi áherslu á það, að skv. ákvæðum 25. gr. laga um váttryggingarsamninga hafi hann öðlast sjálfstæðan rétt að endurkröfumálinu og sé ekki bundinn af samkomulagi sem farmsendari og stefndu kunni að hafa gert með sér um

aðra meðferð ágreiningsmála. Hvergi segi að um rétt stefnanda skuli fjallað í gerðardómi í London, enda sé réttur stefnanda sjálfstæður réttur. Ákvæði farmskírteinis um lögsögu íslenskra dómstóla séu skýr og ótvíræð, og stefnandi telji að um stefnubreytingu sé að ræða hjá stefnda Hf. Eimskipafélagi Íslands, sem hingað til hafi lagt kapp á að íslenskir dómstólar fjölluðu um ágreiningsmál.

Lögmaður stefnanda tekur fram, að hann hafi sjálfur farið með stefnu til Hamborgar til birtingar. Við komuna til Hamborgar hafi komið í ljós, að nefnt félag væri rekið í fleiri deildum, sem hver væri sjálfstætt hlutfélag. Stefnunni hafi því verið breytt þannig, að við nafnið hafi verið bætt orðunum „Erste Beteiligung K.G.“ Það sé hinn rétti aðili sem eigandi skipsins M.S. Kampen og kröfum stefnanda í máli þessu sé því beint að því félagi. Með tilliti til þess að hér hafi verið um óverulegan misskilning að ræða og að mætt hafi verið í málinu af hálfu þess sem stefnan hafi verið birt fyrir í Þýskalandi, telji hann fráleitt að þetta eigi að varða frávísun.

Niðurstaða.

Stefnandi, Almennar Tryggingar hf., greiddi Sementsverksmiðju ríkisins tjónsbætur og öðlaðist þar með rétt váttryggðs á hendur þeim sem skaðabótaskyldir voru við Sementsverksmiðjuna. Stefnandi beinir kröfum sínum að stefndu á þeim forsendum að hann hafi öðlast rétt váttryggðs. Stefnandi öðlaðist sama rétt og váttryggður hafði, og ekki meiri rétt skv. 25. gr. laga um váttryggingarsamninga. Stefnandi er því bundinn af samningi váttryggðs um flutninga á farminum með þeim ákvæðum sem þar er að finna um lögsögu og varnarþing.

Váttryggður og stefndi Hf. Eimskipafélag sömdu sérstaklega í ferðbundnum farmsamningi frá 2. febrúar 1983 að gerðardómur í London skuli skera úr um allar deilur sem rísa kunní af samningnum, og var váttryggður þar með bundinn við samning um að skilja deilumál aðilja undan íslenskum dómstólum.

Ekki hefur verið sýnt fram á að tilgangur váttryggðs og stefnda Eimskipafélags hafi verið annar en fram kemur í nefndu gerðardómsákvæði í 26. gr. samningsins.

Þegar meta ber hvaða þýðingu andstætt ákvæði um lögsögu og varnarþing hafi í farmskírteininu, sem út var gefið í Amsterdam 26.10. 1983, verður að líta til þess, að ekkert er í máli þessu komið fram um að ætlun aðilja hafi verið að breyta upprunalegum samningi sínum um gerðardóm með útgáfu farmskírteinisins eða á annan hátt. Þegar þetta er virt, og einnig hitt, að váttryggður var farmsamningshafi skv. samningnum frá 2.2. 1983, og handhafi farmskírteinisins, sem gefið var út í Amsterdam 26.10. 1983,

verður að fallast á með stefnda Hf. Eimskipafélagi Íslands, að líta beri á farmskirteinið sem móttökukvittun farmsins eingöngu, og að ákvæði þess um lögsögu og varnarþing hér á landi breyti ekki upprunalegum samningi váttrygðs og stefnda Hf. Eimskipafélags um gerðardóm í London.

Dómurinn fellst því á að stefnandi og Hf. Eimskipafélagið séu bundnir af samningi um að leggja mál þetta fyrir gerðardóm í London, og því beri að vísa því frá dómi að því er varðar stefnda Hf. Eimskipafélag.

Grundvöllur réttarstöðu váttrygðs sem farmskirteinishafa gagnvart eigendum skipsins, þ.e. Schulauer Schiffahrts - Ges. mBH Erste Beteiligungs KG, er farmskirteinið, sem gefið var út í Amsterdam 26. október 1983. Í því eru skýr ákvæði í 2. gr. skilmála þess, um að deilmál skuli útkljáð á Íslandi að íslenskum lögum. Hins vegar ber að fallast á með lögmanni hinna þýsku féлага, að málatilbúnaður stefnanda á hendur þeim, sem hann hyggst beina kröfum gegn, sé svo óskýr, bæði er varðar tilgreiningu aðila í stefnu og misræmi í frumútgáfu stefndu og þýðingu hennar, svo og varðandi stefnubirtingu, að vísa beri málinu frá dómi að því er þá varðar.

Eftir öllum atvikum er rétt að hver aðili beri sinn málskostnað.

Dóm þennan kváðu upp Garðar Gíslason, borgardómari, Guðmundur Hjaltason, skipstjóri og Ingvar Sveinbjörnsson, hdl.

D ó m s o r ð:

Máli þessu er vísað frá dómi.

Málskostnaður falli niður.
